

รายงานการวิจัย

ทรรศนะของมาร์ติน ไฮเดกเกอร์ และพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)
ที่มีต่อเทคโนโลยี : การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ

**Martin Heidegger's and Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto)'s
Views on Technology : A Comparative Study**

หัวหน้าโครงการ

อาจารย์เทพวิ โชควคิน

สาขาวิชาศึกษาทั่วไป

สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีปีงบประมาณ พ.ศ. 2544

ผลงานวิจัยเป็นความรับผิดชอบของหัวหน้าโครงการวิจัยแต่เพียงผู้เดียว

มีนาคม 2545

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายและเปรียบเทียบทัศนคติของ มาร์ติน ไฮเดกเกอร์ และพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ที่มีต่อเทคโนโลยี จากการศึกษาพบว่า ไฮเดกเกอร์อ้างเหตุผลว่า สาระสำคัญของเทคโนโลยีคือการอัดกรอบนั้นจะมีผลต่อมนุษย์ในด้านการมีมุมมองต่อโลกธรรมชาติ กล่าวคือการอัดกรอบจะทำให้มนุษย์มองโลกธรรมชาติเป็นแหล่งทรัพยากรพร้อมใช้ซึ่งมีอันตรายต่อสาระสำคัญของความมีอยู่ของมนุษย์ที่เป็นความมีอยู่ในบริบท ส่วนพระธรรมปิฎกมองว่า เทคโนโลยีเป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์และมีทั้งด้านที่เป็นไปได้ทั้งที่ให้คุณและด้านที่ให้โทษขึ้นอยู่กับผู้ใช้ การใช้เทคโนโลยีจึงต้องการคุณธรรมด้วย ซึ่งคุณธรรมเช่นนั้นก็พบได้ในพุทธธรรม

การศึกษาเชิงเปรียบเทียบพบว่าทัศนคติของทั้งสองท่านมีความแตกต่างกันอยู่มาก โดยที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนคือทฤษฎีเทคโนโลยี พบว่าแนวทางของไฮเดกเกอร์เป็นทฤษฎีเทคโนโลยีเชิงเนื้อหา และแนวทางของพระธรรมปิฎกเป็นทฤษฎีเทคโนโลยีเชิงอุปถัมภ์ ซึ่งก็ทำให้ทั้งสองท่านเห็นเทคโนโลยีแตกต่างกันไปทั้งในด้านความสัมพันธ์ของวิทยาศาสตร์กับเทคโนโลยี และปัญหาความเป็นกลางของเทคโนโลยี อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าจุดร่วมหนึ่งที่นักปรัชญาทั้งสองมีก็คือ การมองว่าสาระสำคัญของมนุษย์คือการไม่มีตัวตนที่เป็นเอกเทศซึ่งจุดนี้สามารถเป็นจุดบูรณาการในการศึกษาทางจริยศาสตร์สถานะแวดล้อมที่ชี้ถึงท่าทีของมนุษย์ในการใช้เทคโนโลยีต่อธรรมชาติได้

Abstract

The purpose of this research is to explain and compare Martin Heidegger's and Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto)'s views on technology. The study reveals that Heidegger argues that the essence of technology, Enframing, would affect human perspective on nature. The Enframing would challenge the nature to reveal as a standing-reserve which is a danger to existential human essence as Dasein. Phra Dhammapitaka views technology as applied science in its aspect of possible effects depending on users; positive or negative. Therefore, virtue is necessary in using technology and that virtue can be found in Buddhism.

The comparative study reveals that their views are very different from each other. The difference can be seen best in the theory of technology; Heidegger's is a substantive theory and Phra Dhammapitaka's is an instrumental theory. Those two theories can explain their divergence in explaining science-technology relation and the neutrality problem of technology. However, they share the same view about human essence which is not a separated individual self. This view can be integrated into the study in environmental ethics about human attitude towards technological embodiment in nature.